

«ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ» **Ιστορική και Αισθητική Θεώρηση**

A) Η καταγωγή του Καραγκιόζη από τους ελληνοιστικούς και βυζαντινούς μίμους...

«Σύμφωνα με τη θεωρία του Γερμανού ερευνητή *Hermann Reich*, ο Καραγκιόζης δεν μπορεί να θεωρηθεί υπαρκτό πρόσωπο, αν λάβουμε υπόψιν τη σχέση του με το μίμο, δηλαδή με τον κωμικό ηθοποιό του μιμικού θεάτρου των ελληνοιστικών και μεσαιωνικών χρόνων. Την εποχή της βυζαντινής αυτοκρατορίας, το κυρίαρχο θεατρικό είδος ήταν ο “Μίμος” με ερμηνευτές τους μίμους, δηλαδή τους αυτοσχέδιους θεατρίνους που δέχονταν την αυστηρή κριτική της τότε εκκλησιαστικής ηγεσίας, επειδή διακωμωδούσαν πρόσωπα ή γεγονότα της μυθολογίας και της καθημερινότητας συνήθως με άσεμνο τρόπο. Μετά την άλωση του 1453, ο Μίμος εξακολούθησε να κυριαρχεί στα περιορισμένα θεατρικά πράγματα της οθωμανικής αυτοκρατορίας με μία καινούργια ιδιόρρυθμη μορφή. Συγκεκριμένα, ο μίμος μετατράπηκε σε φιγούρα για το δημοφιλές τότε θέαμα του οθωμανικού μπερντέ και ειδικότερα μετεξελίχθηκε στη φιγούρα του κωμικού *Karagöz*. Ο *Karagöz* κατά το 17^ο αιώνα έχει ήδη ταυτιστεί με το Θέατρο Σκιών, ενώ μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους αποκτά για τους Έλληνες και το όνομα Καραγκιόζης».

(Θ. Αγραφιώτη, Το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών ως μέσο αγωγής των μαθητών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης- χριστιανοπαιδαγωγική θεώρηση, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 59-60)

B) Εννοιολογική-αισθητική προσέγγιση των αστείων της τέχνης του Καραγκιόζη...

«Τα αστεία του Καραγκιόζη και της παρέας του διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: Τα οπτικά και τα ακουστικά. (...)

Τα ακουστικά αστεία κυριαρχούν στο νεοελληνικό Θέατρο Σκιών μέσα στη γενικότερη παντοκρατορία του προφορικού λόγου. Τα αστεία αυτά είναι δυνατό να διακριθούν σε δύο κατηγορίες: 1) στα ηχητικά (που προέρχονται από ήχους ή κρότους αντικειμένων), και 2) στα γλωσσικά (που προέρχονται από το στόμα των ηρώων). (...)

Τα γλωσσικά αστεία στο θέαμα του Καραγκιόζη στηρίζονται κυρίως στο ευφυολόγημα και διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: i) στα καθαρά λεκτικά αστεία και ii) στα αστεία περιεχομένου». (ό. π., 126-127)

Γ) Ερμηνευτική προσέγγιση του κωμικού Καραγκιόζη και της πείνας του.....

«Η κωμική “μορφή” του Καραγκιόζη διακρίνεται από δύο βασικά γνωρίσματα: α) Το πρώτο γνώρισμα έχει να κάνει με τη μόνιμη πείνα που τον κατατρέπει, ως αναπόφευκτη συνέπεια της κοινωνικής ανισότητας, ενώ β) το δεύτερο γνώρισμα αφορά την αισιοδοξία του και την αγάπη του για τη ζωή και τους ανθρώπους. Σχετικά με το πρώτο γνώρισμα της πείνας, και κατ’ επέκτασιν της κοινωνικής αδικίας, έχει επισημανθεί “σε ανύποπτο χρόνο” μια πολύ σημαντική ιδεολογική παρατήρηση. Ειδικότερα, έχει αναφερθεί πως η πείνα του Καραγκιόζη, πέρα από τον πρωτογενή υλικό της χαρακτήρα, είναι αυτή που (σε ένα δεύτερο επίπεδο) τροφοδοτεί “μεταφορικά” και “αλληγορικά” τους νεότερους με μια διαρκή πνευματική και ιδεολογική ανησυχία για έναν καλύτερο κόσμο και για ένα καλύτερο αύριο. Σχετικά με το δεύτερο γνώρισμα του αισιόδοξου Καραγκιόζη, “η πομπώδης ειρωνεία του, η αυτογελοιοποίηση και ο αντιηρωισμός του προβάλλουν με ακόμη περισσότερη έμφαση την πραγματικότητα. Μπορεί η τραγελαφική σκληρότητα της αλήθειας να υπερβαίνει τα όρια του κωμικού, δεν παύει όμως να προσεγγίζει κατά έναν τρόπο πιο υποφερτό την αποδοχή της, υιοθετώντας ένα χαμόγελο, ίσως και μια ελπίδα”». (ό. π., σ. 141)

Ακολούθησε η παρουσίαση της κλασικής κωμωδίας «Ο Καραγκιόζης Φούρναρης».